
СУДСКА ПРАКСА

Вера Марковић,
судија Врховног суда Србије

Сентенце из пресуда Врховног суда Србије

Када је намена депонованих средстава била да се отвори акредитив чији би корисник био треће лице (продавац робе) учињен је пропуст тужене банке преношењем на лични рачун посредника чиме је омогућено да се та средства користе ненаменски, па је тужена банка дужна да иста врати налогодавцу.

Члан 751. ЗОО. и члан 12. Једнообразних правила и обичаја за докуметарне акредитиве.

Из образложења:

Из списка произилази да је тужилац дана 2.2.1994. године депоновао у трезор тужене банке износ од 776.100 АТС с тим што је у пратећем допису од 2.2.1994. године навео да депонована средства треба да служе за делимично покриће за отварање акредитива од стране Б... банке Кипар у оквиру аранжмана и у име “Г... Т...” ЛТТ Никозија Кипар. У допису је такође наведено да је аранжман у целости договорен са госпођом Г... П... и да је потребно да се о том полагању средстава обавести Кипар. Истог дана тужена банка је о депоновању наведених средстава обавестила своју банку односно пословну јединицу на Кипру а ова је 7.2.1994. године

известила поменути Кипарску фирму којој су истог дана и пренета депонована средства (конвертована у износу од 60.603,82 УСА долара).

Тужилац је 2.12.1994. године поднео захтев туженој банци за повраћај депонованих средстава позивајући се на чињеницу да акредитив није отворен, да средства мора да му се врате објашњавајући да тужена банка није поступила по његовом налогу и да је депонована средства проследила крајњем кориснику.

По проведеном доказном поступку, првостепени суд је закључио да тужена банка није имала овлашћење да пренесе односно да дозволи пренос утуженог износа без налога тужиоца или правног лица у чије име је износ уплаћен а који налог до закључења главне расправе тужена банка није предала суду тако да се из исказа сведокиње Г... П... предпоставља да пошто није дат налог за отварање акредитива да је то треће лице "Г... Т..." ЛТ из Никозије дало налог за пребацивање пара у неке друге сврхе. Из тих доказа првостепени суд закључује да не произилази право тужене да дозволи пренос утуженог износа без предходно датог налога тужиоца, уколико није отворен акредитив.

Врховни суд налази да је правилно становиште нижестепених судова да је тужена одступила од налога када је средства пренела на рачун трећег лица без отварања акредитива чији би налогодавац за отварање било треће лице а корисник продавац памука. Правилан је закључак првостепеног суда да тужена банка није имала овлашћење да новац пренесе на друго лице. Ово са разлога што налог тужиоца није гласио за пренос средстава већ за пријем у трезор. После овога одређен је циљ полагања и то је отварање акредитива, дат је налог да се инофирма обавести да су средства положена у трезор, а не и да јој се пренесу средства. Како тужена банка није поступила по налогу тужиоца правилно је првостепени суд обавезао тужену банку да средства која је тужилац положио врати тужиоцу. Ова обавеза произилази из чињенице да је новац наменски одређен као покриће акредитива а тужена га је пренела без отварања акредитива, не као покриће акредитива већ на рачун инофирме. Врховни суд не може да прихвати навод ревизије и изјашњења Јавног тужиоца да у случају нејасног налога има се сматрати да је дат налог за отварање личног акредитива. У случају нејасног налога по становишту Врховног суда банка је била дужна да тражи додатна објашњења а не да по произвољном тумачењу без налога за отварање акредитива преноси средства на инофирму која се по банкарским правилима могу користити и у друге сврхе као што је то и учињено. Дакле намена средстава је и по наводима ревизије била да се отвори акредитив чији би корисник био треће лице а ова средства су служила за покриће акредитива. Ако средства нису употребљена и ту сврху као покриће акредитива онда је правилан закључак нижестепених судова да је пропустом тужене банке преношењем на лични рачун инофирме омогућено да се та средства користе у друге сврхе. Самим тим произилази да је тужена банка својим пропустом да тражи додатна објашњења дозволила да се ненаменски искористе иако је намена средстава била изричито

наведена у налогу тужиоца. Суд је ценио и остале наводе ревизије као и изјашњење па је нашао да немају утицаја на другачију одлуку.

(Пресуда Врховног суда Србије Прев. 275/99 од 10.11.1999. године).

Не могу се кумулативно користити две или више заштитних клаузула за очување вредности капитала.

Члан 277. 300

Из образложења:

Првостепеном пресудом одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је туженик по кредитима од 4.4.1997. године, 7.4.1997. године и 5.5.1995. године које је тужена одобрила тужиоцу неправилно и противно уговору и закону извршила обрачун камате и провизије и ревалоризацију кредита за износ од 89.611,00 динара што је туженик дужан да призна.

Другостепеном пресудом преиначена је првостепена пресуда па је у ставу 1. и 2. пресуђено тако што је усвојен тужбени захтев и утврђено да је тужени по кредитима од 4.4.1995. године, 7.4.1995. и 5.5.1996. године које је одобрио тужиоцу неправилно и противно уговору и закону вршио обрачун камате и провизије те валоризацију ових кредита а што износи 89.611,00 динара што је туженик дужан да призна. У ставу првом одбијен је противтужбени захтев да се обавезе противтужени - тужилац да плати противтужиоцу износ од 144.692,00 динара са каматом по Закону о висини стопе затезне камате почев од 8.8.1997. године до дана плаћања и износ од 24.344,00 динара на име трошкова спора. У ставу другом изреке констатовано је да је првостепена пресуда неизмењена у делу којим се констатује да је противтужба повучена за износ од 1.000 динара.

Из списка произилази да је тужилац тражио да се утврди да му је тужени по кредитима које му је одобрио неправилно и противно уговору и закону вршио обрачун камате, трошкова, провизије и ревалоризацију кредита и да износ који се утврди вештачењем тужениК призна.

Тужени је у противтужби навео да је он правилно обрачунавао камату, ревалоризацију, провизију и остале обавезе по уговору па је сматрао да је тужилац у обавези према њему за износ из противтужбе.

Првостепени суд је извео доказ вештачењем па је вештак тумачећи одредбе уговора извршио обрачун уговорних камата по уговорима, провизију, ревалоризацију која није уговорена и дошао до закључка да износ потраживања противтужоца према противтуженом је 89.681 динар.

Другостепени суд одлучујући о жалби тужиоца преиначио је првостепену пресуду тако што је усвојио тужбени захтев којим је тражено утврђење да је туженик по предметним кредитима неправилно и противно уговору и закону извршио обрачун камате, провизије и ревалоризације за износ од 89.611,00 динара а одбио противтужбени захтев.

Врховни суд налази да постоји противуречност између онога што се у разлозима пресуда наводи и садржине уговора са којих разлога су обе пресуде морале бити укинуте због битне повреде из члана 354. став 2. тачка 13. ЗПП.

Врховни суд налази да поред изричитих одредби уговора о уговорној камати која је већа од затезне камате и на коју банка има право по члану 277. став 2. пошто је уговорна камата већа од затезне камате, уколико је уобичајена, банка у конкретном случају нема право и на ревалоризацију кредита и друга и друге заштитне клаузуле јер се супстанца капитала чува уговорном каматом која је већа од затезне камате.

Врховни суд налази да је банка висином уговорне камате и другим обезбеђењима (2% накнаде) на име коришћења кредита, затим уговореног будућег усаглашавања камата обезбедила очување капитала те да јој никаква ревалоризација не припада.

Ово и са разлога што се по становишту Врховног суда не могу кумулативно користити две или више заштитних клаузула за очување вредности дуга (пример: уговорна камата која је виша од стопе затезне камате, затим ревалоризација и чак трећа клаузула будуће усаглашавање камата).

(Из пресуда Врховног суда Србије Прев. 704/98 од 30.6.199. године).

Да би тужилац могао остварити накнаду инфлаторне штете у садашњој вредности грађевинског материјала и радне снаге потребна је кривица за доцњу

Члан 278. став 2. ЗОО.

Из образложења:

Из списка произилази да је предмет тужбеног захтева накнада инфлаторне штете коју је тужилац тражио због неизвршења уговорне обавезе туженог по уговору странака број 5/492 од 22.12.1992. године а који је уговор раскинут 13.10.1993. године према записнику који је сачињен од стране овлашћених представника странака којим је констатовано стање и пресек изведених радова односно којим је утврђено да сви радови по уговору нису изведени. Како тужени своју обавезу по уговору није извршио тужилац сматра да има право на накнаду штете у висини ревалоризоване вредности неизведених радова која по налазу вештака износи 74.812,26 динара за колико је суд усвојио тужбени захтев. Тужени је учинио неспорним да је по предметном уговору требало да изврши грађевинско занатске радове на доградњи пионирског дома "Миодраг Сибиновић" на Ртњу али је истакао да за обуставу извођења радова није крив тужени, јер није био у могућности да изводи радове због тога што су други извођачи требало да изврше предходно радове да би тужени могао да изведе своје радове. Како инвеститор није имао довољно средстава за извођење тих предходних радова дошло је до раскида уговора за који тужени није крив и како тужени није у доцњи сматрао је да тужилац има само пра-

во на ревалоризацију датог аванса а да нема право на накнаду штете у смислу члана 278. ЗОО јер тужени није био у доцњи. Првостепени суд је нашао да тужилац има право на накнаду инфлаторне штете по члану 278. став 2. ЗОО по садашњим ценама материјала и радне снаге који нису утрошени у конкретном послу. Обавезао је туженог да тужиоцу плати тај износ од 74.812,26 динара закључујући да није битна чињеница да на страни туженог нема кривице за обустављање радова, те да ова околност не утиче на обавезу туженог да тужиоцу накнади потпуну штету коју је претрпео неблаговременим повраћајем уплаћених новчаних средстава које је тужени требало да врати сагласно члану 137. ЗОО по правилима стеченог без основа.

Дакле из списка произилази да тужени није био у доцњи са извођењем радова и да је био спреман да изврши обавезе из уговора али да је у томе био спречен тиме што предходни извођачи нису обавили свој део посла због чега тужени није био у могућности да обави радове који су предвиђени уговором за тужиоца. Према одредби члана 278. став 2. Закона о облигационим односима да би тужилац остварио штету по садашњим ценама нужно је да је дужник био у задоцњењу. Дакле да би тужилац могао остварити накнаду штете у садашњој вредности грађевинског материјала и радне снаге потребна је кривица туженог за доцњу. Кривица туженог у овом спору није утврђена. Напротив, првостепени суд у образложењу истиче да је до раскида дошло због тога што радови нису обављени због неизвршења предходних инсталатерских радова које је требало да финансира главни инвеститор а да главни инвеститор није имао средстава за финансирање тих радова због чега је дошло до раскида уговора. Дакле до раскида уговора је дошло због околности за које тужени није крив и до раскида тужени није био у доцњи са извођењем радова. Тужичево потраживање потиче из раскида уговора, из неоснованог обогаћења. Првостепени суд налази правилно да тужени треба да врати оно што није вратио после раскида уговора а према одредби члана 137. ЗОО по правилима стеченог без основа. Међутим, првостепени суд не расправља спорни однос по правилима стеченог без основа већ досуђује штету по основу кривице, по одредбама чл. 278. ст. 2, занемарујући чињеницу да тужени није крив за неизвршење уговора. Када тужени није био у доцњи са извршењем уговора тужилац има право само на враћање по правилима без основа односно на ревалоризацију свог потраживања применом закључка Савезног суда о монетарном номинализму.

Дакле да би тужилац остварио накнаду штете по садашњој вредности у смислу члана 278. став 2. ЗОО услов је да је тужени био у доцњи. Тужени није био у доцњи у испуњењу уговора и уговор је сагласно раскинут због немогућности да тужени настави посао за који је имао спремне и радне и материјалне капацитете.

У таквој ситуацији тужилац има право само на повраћај датог аванса, па се спор има расправити по правилима за враћање без основа а не према одредби члана 278. став 2. ЗОО. Како нижестепени судови због погрешне примене материјалног права нису утврдили одлучне чињенице од значаја за овај спор то су побијане пресуде укинуте и предмет враћен првостепеном суду на поновно одлучивање.

(Из решења Врховног суда Србије, Прев. 736/98 од 10.3.1999. године).

Процесни рокови одређени за странку примењују се и на умешача. Рок за жалбу за умешача на страни туженог тече од момента када је тужени као странка примио првостепену пресуду

Члан 208. став 1. ЗПП.

Из образложења:

Првостепеном пресудом усвојен је тужбени захтев те је решење о извршењу Ив. број 10511/96 од 10.5.1996. године одржано на снази у делу у коме је тужени обавезан да плати тужиоцу износ од 245.730 динара по основу главног дуга са затезном каматом почев од 9.9.1995. године до исплате. Наведено решење о извршењу одржано је у делу одлуке о трошковима извршења за износ од 400 динара а обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове спора у износу од 15.644,80 динара.

Против ове пресуде уложио је жалбу умешач на страни туженог али је ова жалба решењем Вишег Привредног суда у Београду Пж. 4138/98 од 1.10.1998. године одбачена, као неблагоприятна.

Против другостепеног решења којим је жалба одбачена као неблагоприятна умешач на страни туженог је изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка.

Испитујући ревизију умешача на страни туженог у смислу члана 386. у вези члана 400. ЗПП, Врховни суд Србије је нашао:

да ревизија није основана.

Правилно је другостепени суд нашао да је жалба умешача на страни туженог неблагоприятна. Према одредби члана 208. ЗПП, умешач је овлашћен да предузима све овлашћене радње у роковима у којима би те радње могла да преузме сама странка, којој се придружио. Отуда је правилно другостепени суд закључио да рок за жалбу за умешача на страни туженог тече од момента када је тужени као странка примио првостепену пресуду.

Како је пуномоћник туженог пресуду примио дана 7.3.1998. године то је задњи дан за подношење жалбе био 15.3.1998. године. Како је то била недеља онда се помера за један дан па је задњи дан био 16.3.1998. године. Пошто је жалба поднета 17.3.1998. године, правилно је одбачена као неблагоприятна.

Није основано позивање у ревизији на одредбе ЗПП које се односе на јединствене супарничаре јер у овом спору умешач нема статус јединственог супарничара.

(Из решења Врховног суда Србије, Прев. 204/99 од 5.8.1999. године).

Ревалоризација новчаног потраживања не може се вршити применом избраног артикла неке избране врсте робе која није била предмет дужничко поверилачког односа странака

Члан 278. став 2. ЗОО.

Из образложења:

Из списка произилази:

да је дана 10.12.1991. године директор тужиоца у име тужиоца ДП "М....." Врбас закључио уговор о зајму са туженицима Стамбеном задругом и ПП "В... и..." из Врњачке Бање које је заступао директор Б.... З... те да су се наведеним уговором тужени обавезали да тужиоцу дају на зајам финансијска средства, одговарајућу камату означену у уговору. У време закључења уговора директор тужиоца био је у радном односу код првотужене Стамбене задруге из Врњачке Бање. Пресудом П. број 13812/92 од 25.11.1993. године утврђено је да је уговор о зајму закључен 10.12.1991. године ништав и да не производи правно дејство. Износ који су тужени противтужиоци дали на основу закљученог уговора о зајму с обзиром на познате околности о стопи инфлације у спорном периоду обезвређен је па ревалоризацијом исплаћеног износа применом стопе раста цена на мало на дан 24.1.1994. године истом одговара износ од 4.291,23 динара и то износ од 2.931,51 динар припада Стамбеној задрузи а износ од 1.359,72 динара припада друготуженом предузећу ПП "В..... и....." из Врњачке Бање а што је у утврђено преко налаза и мишљења вештака. Према мишљењу вештака применом методологије упоређења цена по јединици дизел горива исплаћеном износу по уговору о зајму коју је извршио првотужени Стамбена задруга "В.... и....." на дан вештачења преко ове врсте робе даје износ од 535.552,40 динара а исплаћеном износу од стране ПП "В..... и....." по истој методологији одговара износу од 283.221,90 динара.

Првостепени суд је прихватио налаз и мишљење вештака који су утврдили да за период од настанка потраживања тужених - противтужилаца утврђених и констатованих на дан 10.5.1993. године па до 30.6.1993. године применом стопа раста цена на мало а за период од 1.7.1993. па до 24.1.1994. године по Закону о висини стопе затезне камате применом комформе методе која је по закону обавезна. Дакле вештаци су новчано потраживање коју су туженици - противтужиоци имали у односу на тужиоца - противтуженог извршили ревалоризацију применом начелног става Савезног суда о монетарном номинализму. Применом овога метода из начелног става Савезног суда о монетарном номинализму вештаци су дошли до закључка да је тужилац дужан првотуженој задрузи износ од 2.931,51 динара а друготуженом предузећу износ од 1.359,72 динара, што укупно износи 4.291,23 динара.

Првостепени суд је усвојио противтужбени захтев за овај износ према налазу и мишљењу вештака а за вишак потраживања преко овог износа одбијен је противтужбени захтев тужених - противтужилаца, као неоснован.

Правилно су нижестепени судови применили материјално право када су туженима - противтужиоцима на име потраживања по основу датог зајма признали пра-

во на ревалоризовани износ применом закључака Савезног суда о монетарном номинализму са затезном каматом од 24.1.1994. године до исплате.

Није основан навод да је погрешно примењено материјално право када није признато потраживање које су противтужиоци израчунали према цени дизел горива која се могла купити у време када су противтужиоци дали зајам тужиоцу, са разлога што се ревалоризација новчаног потраживања не може вршити применом изабраног артикла неке изабране врсте робе која није била предмет њиховог дужничко поверилачког односа. Таква ревалоризација не представља штету у смислу члана 278. став 2. ЗОО са разлога што се право на другу штету преко стопе затезне камате мора везивати за конкретну штету произашлу из дужничко поверилачког односа између странака. Како у овом случају предмет дужничко поверилачког односа није био промет роба и услуга (конкретно купопродаја дизел горива) то се ни штета не може потраживати преко вредности изабране врсте робе - конкретно дизел горива.

(Из решења Врховног суда Србије, Прев. 33/99 од 27.10.1999. године).

Због промене закона не може се тражити понављање поступка па се тим пре не може тражити ни због промене става суда

Члан 421. ЗПП.

Из образложења:

Првостепеним решењем одбијен је предлог за понављање поступка оконча-ног правноснажном пресудом истог суда П. 6268/93 од 26.6.1995.

Другостепеним решењем одбијена је жалба туженог и потврђено првостепено решење.

Против другостепеног решења поднео је ревизију тужени због битне повреде одредаба парничног поступка.

Испитујући побијано решење у смислу чл. 400. у вези чл. 386. ЗПП, Врховни суд је нашао да ревизија није основана.

Из списка произилази да је предлагач поднео предлог за понављање поступка на основу чињенице да је 21.10.1997. године сазнао за закључак са саветовања највиших судских инстанци по коме је укинута подела потраживања на она које су настала пре и она која су настала после 3.7.1993. године. Према том закључку судијама је наложено да до ступања на снагу затезне камате која садржи раст цена на мало досуђују ревалоризацију по стопи раста цена на мало. Са тих разлога тужени благовремено предлаже да се поступак понови због опште важећих закључака.

Првостепени суд је позвао предлагача да се изјасни који су разлози на основу којих предлагач тражи понављање поступка. Предлагач је на рочишту одржаном дана 22.12.1997. године изјавио да је разлог због којих захтева понављање на осно-

ву наведеног правног става односно закључака са саветовања одржаног септембра 1996. године.

Првостепени суд је одбио предлог за понављање поступка закључујући да закључак са саветовања судова које је одржано септембра 1996. године не представља основ за понављање поступка.

Другостепени суд је прихватио став првостепеног суда додајући да предлагач није указао које су то чињенице за које је сазнао или који су то нови докази за које је стекао могућност употребе.

Врховни суд налази да су судови правилно одлучили о предлогу за понављање поступка и да су за своје одлуке дали разлоге које као основане прихвата и Врховни суд.

Правилно су нижестепени судови закључили да се понављање поступка не може тражити због садржине закључка са саветовања судова одржаног у септембру 1966. године јер промена става не може бити разлог за понављање поступка. Осим тога тај закључак нема такву правну снагу да би обавезивао судове. Како се ни због промене закона не може тражити понављање поступка па се тим пре не може тражити због промене става или донетог закључка другачије садржине од оног који је изражен у пресуди.

(Решење Врховног суда Србије, Прев. 8/99 од 28.7.1999. године).

Тужилац и после окончаног поступка стечаја има право да тражи намирење свог потраживања насталог пре отварања стечајног поступка који је окончан закључењем принудног поравнања, али под условима из принудног поравнања

Члан 38. став 2. и члан 40. став 3. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији

Из образложења:

Из списка произилази: да су парничне странке у току 1995. године биле у пословним односима, закључиле су више уговора о заједничкој сарадњи и производњи и преузимању сунцокрета, анекса тих уговора као и уговора о кредиту. На основу наведених уговора тужени је био у обавези да испоручи тужиоцу укупну количину од 1.273.375 килограма сунцокрета. Испоручио је 713.906 килограма сунцокрета а преосталу количину од 559.469 сунцокрета није испоручио. Тужени је са својим повериоцима у поступку пред првостепеним судом Ст. 428/95 закључио принудно поравнање које је одобрено решењем истог суда број Ст. број 428/95 од 31.1.1996. године. Одобреним закљученим принудним поравнањем тужени се као дужник обавезао да својим повериоцима у целости измири потраживања утврђена на дан 31.1.1996. године у року од две године рачунајући од дана закључења принудног поравнања са каматом од 15% на годишњем нивоу. Тужени је утврђене износе потраживања његових поверилаца на дан 21.1.1996. године требао да исплати

у износу од 50% закључно са даном 31.12.1996. а преостали износ од 50% утврђених и признатих потраживања са даном 31.12.1997. године. Пвостепени суд је утврдио да тужилац у поступку стечаја пред судом Ст. 428/95 који је провођен над туженим није пријавио своје потраживање које се односи на испоруку наведене количине сунцокрета.

Парничне странке су учиниле неспорном чињеницу да је тужени остао дужан тужиоцу количину од 559.469 килограма сунцокрета. Спорно је у овој правној ствари било да ли је тужилац требало своје потраживање да пријави у поступку стечаја над туженим те да исто буде утврђено у новчаној вредности па да обзиром да је тужени као дужник закључио принудно поравнање које је одобрено одлуком суда тужени потраживање према тужиоцу измири према условима из закљученог поравнања. Првостепени суд је узимајући у обзир чињеницу да је дана 31.12.1997. године тужени морао да изврши измирење свих обавеза према принудном поравнању а да је расправа закључена дана 12.3.1998. године закључио да одобрено и закључено принудно поравнање нема никаквог значаја за пресуђење у овом спору.

Са тих разлога је усвојио тужбени захтев закључујући да тужилац има право да од туженог потражује 559.469 килограма сунцокрета и да није изгубио право да се намири и после окончаног поступка стечаја принудним поравнање те како су рокови из принудног поравнања истекли то да тужилац има право на намирење целог потраживања и то како гласи уговорна обавеза у одговарајућој количини сунцокрета.

Другостепени суд је прихватио становиште другостепеног суда.

Врховни суд налази да је спорни однос расправљен уз погрешну примену материјалног права због чега нису утврђене одлучне чињенице. Правилно су нижестепени судови закључили да тужилац и после окончаног поступка стечаја има право да тражи намирење свог потраживања насталог пре отварања стечајног поступка који је окончан закључењем принудног поравнања, али под условима из принудног поравнања. Према члану 38. став 2. и члану 40. став 3. Закона о принудном поравнању стечају и ликвидацији одобрено принудно поравнање има правно дејство према свим повериоцима па и према онима који нису пријавили своја потраживања. Међутим, погрешно су нижестепени судови закључили да принудно поравнање нема утицаја на одлуку по овој ствари пошто су рокови за извршење обавеза из принудног поравнања истекли. Такође су погрешно нижестепени судови закључили да тужилац има право да тражи предају ствари. То право припада само излучним повериоцима који из стечајне масе имају право да траже своју ствар. У овом спору тужилац није излучни поверилац. То значи да не може имати повољнији положај у односу на остале повериоце. С обзиром да његово потраживање потиче пре отварања поступка стечаја, то значи да се положај тужиоца као повериоца не може ставити у повољнији положај од онога у коме би био стављен да је своје потраживање пријавио у стечајном поступку. Тај положај се односи и на начин пријаве потраживања као и на начин измирења потраживања. Према одредби члана 121. став 1. тачка 3. Закона о принудном поравнању стечају и ликвидацији сви повериоци су дужни да пријаве своја потраживања и између осталог да у пријави наведу износ потраживања у новцу и правни основ. Дакле и тужиочева обавеза је

била да пријави своје потраживање у динарској противвредности обавезе дужника на дан подношења пријаве. Чињеница да је тужилац пропустио да пријави своје потраживање у стечајном поступку не може га довести у повољнији положај у односу на остале повериоце, односно не дају му право да потражује предају ствари - сунцокрета, нити динарску противвредност на дан пресуђења. Како нижестепени судови због погрешне примене одредбе члана 121. став 1. тачка 3. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији нису утврдили одлучне чињенице од значаја за овај спор то су побијане пресуде укинуте и предмет враћен првостепеном суду на поновно одлучивање.

(Из решења Врховног суда Србије, Прев. 697/98 од 22.9.1999. године).

Да би странка могла сносити штетне последице пропуштања рокова првостепени суд је био дужан да странци решењем наложи да учини пропуштену радњу остављајући јој рок и упозоравајући је на сношење последица пропуштања овакве радње.

Члан 278. и 312. ЗПП.

Из образложења:

Првостепеним решењем Привредног суда одбачена је жалба тужиоца предата као допуна жалбе а изјављена против пресуде Привредног суда, као неблагоприятна. Ово са разлога што се по налажењу првостепеног суда у списима не налази жалба за коју жалилац наводи да ју је предао 8.5.1996. године а није поступио по допису суда да је накнадно преда у фотокопији.

Против овог решења жалбу је изјавио пуномоћник тужиоца која је решењем првостепеног суда од 4.11.1997. године одбачена као неблагоприятна. И против овог решења уложена је жалба. Обе жалбе одбио је другостепени суд својим решењем Пж. 6651/98 од 13.1.1999. године.

Против другостепеног решења уложио је ревизију тужилац због битне повреде одредаба ЗПП и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијано решење у смислу члана 386. у вези члана 400. ЗПП Врховни суд Србије је нашао: да је ревизија основана.

Основано се у ревизији тужиоца истиче да је учињена битна повреда из члана 354. став 2. тачка 7. ЗПП. Наиме, када је тужилац уз жалбу против решења о одбацивању жалбе као неблагоприятне уложио фотокопију првобитне жалбе са потврдом поште да је исту предао благовремено 8.5.1996. године онда произилази да је суду благовремено предата жалба против пресуде а да о тој жалби нижестепени судови нису одлучивали.

Из списка се види да је одлучивано о допуни жалбе, која је одбачена, као неблагоприятна. Првостепени суд одбацио је поднесак - назван допуна жалбе са разлога што тужилац није поступио по допису суда и није предао копију жалбе суду. Суд је дописом наложио тужиоцу да преда жалбу. По становишту Врховног суда да би

странка могла сносити штетне последице због пропуштања рокова првостепени суд је био дужан да странци решењем наложи да учини пропуштену радњу (преда копију жалбе са потврдом поште) остављајући јој рок, те упозоравајући је на сношење последица пропуштања овакве радње. Првостепени суд је био дужан да то учини решењем према одредби члана 278, 312. и 344. ЗПП а што није учинио. Када то није учинио произилази да првостепени суд није могао одбацити допуну жалбе, па је ревизија против решења другостепеног суда којим је одбијена жалба против решења првостепеног суда од 9.12.1996. године основана.

(Из решења Врховног суда Србије Прев. 131/99 од 6.7.1999. године).

Инвеститор може захтевати отклањање недостатака у градњи и од правног следбеника пословне заједнице која је у уговору о градњи себе означила као извођача радова, без обзира што је она те послове преузела за рачун другог предузећа

Члан 610. ЗОО.

Из образложења:

Првостепеном пресудом Привредног суда у Београду одбијен је приговор пресуђене ствари и обавезан је првотужени да квалитетно и трајно отклони недостатке из гарантног рока који су се појавили на стамбеној згради у Београду - Општина Нови Београд - насеље Бежанијска Коса, и то радове ближе специфициране у изреци првостепене пресуде с тим да уколико тужени у року наведене недостатке не отклони тужилац је овлашћен да отклони преко трећег лица на терет туженог првог реда. У односу на друготужено предузеће "Ј....." ДД у Београду одбијен је тужбени захтев. Првотужени је обавезан да исплати тужиоцу 2.000 динара на име трошкова парнице.

Из списка се види да је правни претходник друготуженог предузећа "Ј....." ДД у Београду са Градским СИЗ-ом за комуналне делатности, грађевинско земљиште и путеве града Београда и Заводом за изградњу града Београда као инвеститора закључио уговор о изградњи стамбеног објекта Б-2 у групацији "Д" са 121 станом, пројектоване стамбене површине 7.469 м² на локацији - насеље Прва месна заједница Бежанијска Коса - Нови Београд. У овом уговору правни претходник друготуженог Предузећа "Ј....." означио је себе као извођача радова. Правни претходник друготуженог предузећа као извођач у чл. 16. гарантује инвеститору за квалитет изведених радова у свему према Правилнику о минималним гарантним роковима а посебне гарантне рокове за овај објект прихвата и то: за солидност конструкције према Закону о облигационим односима; за столарију и кровни покривач 5 година а за остале радове 3 године. Даље се извођач обавезао да у време трајања гарантног рока отклони недостатке које су последица непридржавања својих обавеза у погледу квалитета рада и уграђеног материјала и то о свом трошку без надокнаде у примереном року. Такође је уговорено да ако извођач не посту-

пи по одредбама претходног става извођач овлашћује инвеститоре да настале недостатке отклони путем трећих лица а на терет извођача и да га о томе писмено извести. Објекат је изграђен и предат инвеститору. Првостепени суд је усвојио тужбени захтев према првотуженом Грађевинском предузећу а одбио тужбени захтев у односу на друготуженог. Образложење првостепеног суда је да је уговор закључио правни претходник друготуженог предузећа као Пословна заједница која је била овлашћена да у своје име а за рачун удружених организација обавља и закључује правне послове у границама уписане делатности и самоуправног споразума те да за обавезе пословне заједнице у обављању послова одговарају удружене организације. Овај однос је расправљен на основу чл. 388. ст. 5. Закона о удруженом раду важећем у време закључења уговора и према коме за обавезе у обављању послова од стране Пословне заједнице одговарају организације удруженог рада за чији рачун су обавезе преузете.

Другостепени суд је прихватио становниште првостепеног суда.

Врховни суд налази да су привредни судови погрешно применили материјално право када су закључили да друготужени не одговара тужиоцу за недостатке у изведеним радовима на стамбеној згради. Пословне заједнице су посао уговарале и себе у том уговору означиле као извођача. После трансформације пословних заједница у предузећа произилази да су све обавезе пословних заједница прешле на конституисано предузеће које је постало правни следбеник те пословне заједнице. Када се пословна заједница у уговору према инвеститору декларисала као извођач радова и када је она у чл. 16. преузела одговорност за недостатке у садашњим условима небитно је да ли је то она урадила за рачун другог предузећа. У односима према инвеститору по становишту Врховног суда одговарају и предузеће правни следбеник пословне заједнице и предузеће извођач радова. Како ће се расправити однос касније између та два предузећа то инвеститора не интересује. Како суд расправља о одговорности извођача радова за недостатке у току извођења радова у односу према инвеститору стоје у обавези оба тужена. Са тих разлога Врховни суд налази да је основан навод ревизије да и друготужено предузеће одговара према чл. 610. Закона о облигационим односима са којих разлога су побијане пресуде укинуте и предмет враћен на поновно одлучивање.

(Из решења Врховног суда Србије Прев. 425/98 од 13. јануара 1999. године).

Ако је извршење обавезе дужника условљено предходним испуњењем одређене радње повериоца онда се у тој ситуацији обавеза дужника може извршити само уз примену правила о истовременом испуњењу

Члан 122. став 2. ЗОО.

Из образложења:

Првостепеном пресудом одбијен је тужбени захтев тужиоца и решење истог суда И. бр. 1987/96 од 4.10.1996. године у делу којим је тужени обавезан да тужиоцу исплати износ од 51599,14 динара на име главног дуга са каматом од 2.10.1996. године до исплате као и да му накнади трошкове извршног поступка укинуто. У ставу другом одлучено је да свака странка сноси своје трошкове.

Испитујући побијану пресуду у смислу чл. 386. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија тужиоца основана.

Из списка произилази: да су тужилац и тужени закључили уговор о грађењу по основу ког уговора је тужилац извршио грађевинске радове - малтерисање фасаде и зидање у блоку 136 у Вршцу и тиме извршио своју уговорну обавезу. Тужилац је за обављање уговорених послова ангажовао подизвођаче. Тужени је реверсима бр. 9 од 22. маја 1995. године и бр. 36/95 од 17.8.1995. године подизвођачима тужиоца издао алат и скелу за обављање уговорених радова. Тужилац и тужени су дана 26.12.1995. године закључили споразум и начинили пресек у пословању у ком споразуму је утврђено да је тужени остао тужиоцу дужан за изведене грађевинске радове износ од 15.982,45 динара, као и то да тужилац туженом до закључења споразума није вратио задужени алат и средства по наведеним реверсима. Овим споразумом се тужени уједно и обавезао да тужиоцу исплати утврђени износ за извршене радове под условом да тужилац туженом врати задужени алат и друга средства рада по реверсима бр. 9 од 22.5.1995. и реверсу бр. 36/95 од 17.8.1995. године. Овај споразум потписали су директори обе уговорне стране. Тужилац је истога дана када је споразум закључен вратио средства задужена по реверсу бр. 9 од 22.5.1995. године али није вратио средства задужена по реверсу бр. 36/95 од 17.8.1995. године ни до закључења расправе. Предмети по том реверсу су скела која се састоји од рамова, шипки, спојница и цеви.

Првостепени суд је одбио тужбени захтев закључујући да су странке уговори-ле редослед ствари тако да тужилац поврати алат а да тужени потом исплати остатак противвредности радова од 15.982,45 динара. Другостепени суд је прихватио становиште првостепеног суда. Врховни суд налази да су нижестепени судови спорни однос расправили погрешном применом материјалног права. Према уговору странака тужени дугује тужиоцу износ од 15.982,45 динара за извршене радове а тужилац дугује туженом скелу према реверсу бр. 36/95 од 17.8.1995. године. Оба потраживања су доспела. Тужичево потраживање је једино условљено повраћајем скеле.

Дакле, погрешан је закључак нижестепених судова да је тужбени захтев неоснован. Напротив, он је и основан и доспео, али је исплата дуга туженог условљена радњом тужиоца која се састоји у предаји алата.

У таквој ситуацији када је потраживање тужиоца основано и доспело али је условљено предајом алата (скеле) онда има места примени правила о истовременом испуњењу.

Одредбом чл. 122. ст. 2. Закона о облигационим односима је прописано: “Ако на суду једна страна истакне да није дужна испунити своју обавезу док и друга страна не испуни своју суд ће јој наложити да испуни своју обавезу кад и друга страна испуни своју“. Дакле у конкретном случају било је места да нижестепени судови примени одредбу о правилима истовременог испуњења. Како нижестепени судови нису спорни однос расправили правилном применом одредаба Закона о облигационим односима то су обе пресуде укинуте и враћене на поновни поступак.

У поновном поступку суд ће тачно утврдити обавезу и једне и друге стране те уз примену правила о истовременом испуњењу обавезати странке на истовремено испуњење.

(Из решења Врховног суда Србије, Прев. 110/99 од 28. јула 1999. године).